

Täysistunto

Keskiviikko 19.10.2022 klo 13.59—20.58

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

18.48 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus laatia kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet. Niiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu osaaminen näkyväksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä. Esityksellä edistetään jatkuvan oppimisen uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Ehdotetun lainsäädännön tarkoituksena on saada kattavasti julkisen rahoituksen piirissä olevassa koulutuksessa suoritettuja opintoja koskevia tietoja valtakunnallisiin tietovarantoihin. Muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäjälle ehdotetaan velvollisuus tallentaa koulutusten suoritustietoja uuteen rekisteriin. Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjälle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus tallentaa Koski-tietovarantoon Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamia koulutuksia koskevat tiedot. Esityksessä on säännösehdotukset myös taiteen perusopetuksen opintosuoritusten tallentamisesta valtakunnalliseen tietovarantoon.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosesityksin:

Ehdotetulla lainsäädännöllä palvelukeskuksen kautta rahoitettujen koulutusten suoritustiedot kootaan valtakunnalliseen tietovarantoon nykyistä kattavammin. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotus parantaa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollisuuksia ja tukee jatkuvaa oppimista, kun nykyisten tutkintokokonaisuuksien ulkopuolisen koulutuksen suoritukset saadaan rekisteriin ja sieltä hyödynnettäviksi työelämässä ja myöhemmissä koulutuksissa. Opintojen suorittajien kannalta uudistus on myönteinen myös, koska opintosuorituksista tallennetut tiedot säilyvät ja ovat saatavilla, vaikka koulutuksen toteuttanut taho myöhemmin lopettaisi toimintansa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2022 vp

Muun kuin säännellyn koulutuksen suoritusrekisteri on tarpeellinen myös palvelukeskuksen rahoittamien koulutusten vaikuttavuuden seurannan kannalta ja olennainen osa palvelukeskuksen toimintaa ohjaavan tiedon kerryttämisessä.

No entäs sitten uudistus vapaan sivistystyön kannalta? Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille tarve muuttaa esitystä siten, että vapaassa sivistystyössä tehtyjä opintosuorituksia koskevat tiedot tallennettaisiin ehdotetun 9 a §:n sijasta voimassa olevan 9 d §:n mukaisesti. Tietojen tallentaminen ehdotetun 9 a §:n muutossäännöksen mukaisesti tarkoittaa sitä, että vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän tulee tallentaa tietovarantoon jatkuvaan oppimiseen suunnattua koulutusta koskevia opintosuoritusten tietoja pitkälti samalla tavalla kuin oppivelvollisille tarkoitetun koulutuksen suoritustietoja mainitun pykälän nojalla tallennetaan. Jatkuvan oppimisen opintoihin kuuluvina tietoina ei kuitenkaan tallenneta tietoja opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä. Säännöksessä luetellut tiedot tallennetaan tietovarantoon aina.

Voimassa olevan 9 d §:n mukaan vapaan sivistystyön opinnoissa kertyneet opintojen suoritustiedot tallennetaan, jos oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt tarjota siihen mahdollisuuden ja opiskelijalta on saatu siihen suostumus. Mainitun 9 d §:n mukaan tallennettavat tietosisällöt poikkeavat jonkin verran sekä voimassa olevan 9 a §:n oppivelvollisia koskevista tiedoista että ehdotetun 9 a §:n mukaisista jatkuvan oppimisen koulutusta koskevista tiedoista.

Saadun lausunnon mukaan vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat kehittäneet tietojärjestelmiään voimassa olevan lainsäädännön velvoitteiden mukaisiksi. Kaikki vapaan sivistystyön oppilaitokset eivät järjestä koulutusta oppivelvollisille, joten niillä ei ole ollut tarvetta kyseisten tietojen tallentamista varten tehtyihin tietojärjestelmiin. Näissä tapauksissa ehdotettu jatkuvan oppimisen koulutusta koskevien tietojen tallentamisen menettely lisää oppilaitosten kustannuksia tietohallinnon kehittämisessä ja ylläpitämisessä.

Valiokunta toteaa, että tietojen tallentamisesta aiheutuvat kustannukset tulee ottaa huomioon valtionavustuksissa. Hallituksen esityksessä on todettu, että jatkuvan oppimisen koulutusta antavan vapaan sivistystyön koulutuksen ylläpitäjän tulee ottaa tietojen tallentamisesta aiheutuvat kustannukset huomioon valtionavustusta hakiessaan. Osallistuminen palvelukeskuksen valtionavustushakuihin on vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille vapaaehtoista.

Valiokunta korostaa, että uudistuksen toimivuutta tulee seurata ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi.

Me käsittelemme tässä mietinnössä myöskin taiteen perusopetusta, ja me pidämme siinä kannatettavana, että myös taiteen perusopetuksen opintosuoritukset saadaan osaksi valtakunnallista opintosuoritusten tietovarantoa. Siten hallituksen esitys vahvistaa taiteen perusopetuksen asemaa osana koulutusjärjestelmäämme.

Ja vielä hieman:

Taiteen perusopetuksen oppimäärien suorittaminen on useita vuosia kestävien opintojen tulos. Osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen sekä tavoite opiskelijan osaamisen näkyväksi tekemisestä on perusteltu ja kannatettava lähtökohta uudistukselle. Taiteen perusopetus antaa valmiuksia hakeutua taiteenalan ammatilliseen tai korkea-asteen koulutukseen, joten opintojen kirjaaminen muiden koulutusten rinnalle ja opintopisteytyksen tuoma yhtenäinen tapa opintojen esittämiseen lisäävät myös muiden koulutuksen järjestäjien tuntemusta taiteen perusopetuksesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2022 vp

Esityksen mukaan taiteen perusopetuksessa tallennettavat tiedot ovat oppilaan suorittama koulutus ja sen laajuus opintopisteinä, koulutuksen alkamis- ja päättymisaika sekä oppilaan osaamisen arviointi. Saadussa asiantuntijalausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että yleisen oppimäärän päättötodistukseen ei opetussuunnitelman perusteiden mukaan kirjata osaamisen arviointia.

Valiokunta saamansa selvityksen perusteella toteaa, että ehdotetun säännöksen mukaisessa tallentamisessa tarkoitus ei ole kirjata sanallista arviota vaan pelkästään se, onko koulutus hyväksytty. Oppilaan suoritettua hyväksytysti taiteen perusopetuksen opintotason hänen osaamisensa arvioinniksi merkitään ”hyväksytty”. Näin toimitaan sekä yleisen että laajan oppimäärän osalta, joten myös yleisen oppimäärän yhteiset opinnot ja teemaopinnot olisi mahdollista tallentaa tietovarantoon.

Ja ihan todeten vain tietovarannon yhteisrekisterinpitäjistä ja vastuiden jaosta: Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin lisätään viittaus ehdotettuun 9 e §:ään. Lisäys on tarpeen, jotta voidaan varautua siihen, että Opetushallituksella on taiteen perusopetuksen järjestäjän toiminnan lakattua toimivalta toimia rekisterinpitäjänä 3 momentissa säädetyllä tavalla. Valiokunta ehdottaa, että säädösesityksen johtolauseetta muutetaan siten, että siinä huomioidaan ehdotettu säännösmuutos. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu poissa, edustaja Sjöblom poissa. — Edustaja Kaunisto.

18.56 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikko tyypilliseen tapaan asiantuntijana tyhjensi pajatson hyvin pitkälti ja puhui asiaa rauhtaisen ammattilaisen tavoin.

Nostan kuitenkin vielä jatkuvasta oppimisesta sivistysvaliokunnan huomion siinä, miten tämä uudistus tukee jatkuvaa oppimista, kun nykyisten tutkintokokonaisuuksien ulkopuolisen koulutuksen suoritukset saadaan rekisteriin ja sieltä hyödynnettäviksi työelämässä ja myöhemmissä koulutuksissa. Opintojen suorittajien kannalta uudistus on myönteinen myös, koska opintosuorituksista tallennetut tiedot säilyvät ja ovat saatavilla, vaikka koulutuksen toteuttanut taho myöhemmin lopettaisi toimintansa. Eli tuetaan jatkuvaa oppimista, ja se on tässä nyky-yhteiskunnan melskeessä ja vauhdissa erittäin olennainen osa. Kiitän siitä, että tässä pystytään asiassa etenemään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

18.57 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Risikolle erinomaisesta mietinnön esittelystä. Näin Kulttuurihyvinvointipoolin puheenjohtajana tunnen pakottavaa tarvetta sanoa muutaman sanan taiteen opetuksesta ja taiteen merkityksestä. Varsinkin tällaisena aikana, kun eletään hyvin epävakaa ja pelottavassakin maailmassa, on erinomaisen tärkeää, että meillä on lapsille ja nuorille tarjota sellaista koulutusta ja opetusta, joka parhaimmillaan tukee heidän mielenterveyttään ja tukee myöskin tunnetaitojen opiskelua, joka on kyllä havaintojen mukaan häviämässä päin. Lukutaito itse asiassa on näistä taidelajeista sellainen, jota olisi äärimmäisen tärkeää vielä korostaa opetuksessa, sillä lukutaito opettaa kaiken muun lisäksi myös empatiaa. Kun luetaan proosallistakin tekstiä, niin siinä joutuu lukija asennoitumaan toisen hahmon, toisen henkilön, elämään, ja se on tutkitustikin erittäin hyvä empatiakyvyille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2022 vp

Kun katselemme tämän hetken uutisia, on hyvin huolestuttavaa, kuinka nuorisorikollisuus, jengirikollisuus, on kasvussa tällä hetkellä. Tänä vuonna nuorten tekemät ryöstöt ovat ennätyksellisen korkealla tasolla. Viime vuonna oli nuorten tekemiä henkirikoksia hyvin paljon, myöskin ennätyksellisellä tasolla: alaikäisten tekemiä henkirikoksia yli 50, kun normaalisti niitä on 9—16. Eli kyllä niitä lukuja kun katsotaan, voidaan tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä siitä, että ne tunnetaidot ja empatia ovat karkaamassa pois. On äärimmäisen tärkeää, että tässäkin sivistysvaliokunnan mietinnössä nostetaan esille taiteen opetuksen merkitys ja taiteen opetus ylipäänsä — kiitos siitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

18.59 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä totean sivistysvaliokunnan puheenjohtajana, että tämä lakiesitys oli erittäin kannatettava ja täysin yksimielisenä tuloksena tehtiin tämä mietintö.

Omana kantanani vain totean sen, minkä täällä jo aikaisemmat kollegat kertoivatkin ja totesivat: tämä on merkittävä laki myös jatkuvan oppimisen järjestelmän takia.

Olen toiminut itse aikuiskoulutusjohtajana aikoinansa muutamia vuosia. Silloin, kun aikuiskoulutus tuli, oli aika lailla tärkeää se, että ihmisestä tiedettiin, mitä hän jo osaa ja miten hän on kouluttautunut, koska piti aina räätälöidä niitä koulutuksia. Oli muuntokoulutusta ja monimuotokoulutusta, ja oli jo aikaisempi koulutus, ammatti ja työkokemusta. Oli näyttökokeita. Sitten mietittiin, mitä pitää tehdä lisää, että saa sen seuraavan tutkinnon.

Sitähän se on tulevaisuudessakin: räätälöintiä. Ja meidän pitää nimenomaan lähteä siitä, että me rupeamme kehittämään tätä meidän aikuisten koulutusjärjestelmäämme osaamisperusteiseksi. Me ollaan aika tutkintouskovaisia. Tietysti tutkintojakin tarvitaan, ja varsinkin EU-direktiivin alaiset tutkinnot tarvitaan, mutta entistä enemmän meidän pitää mennä siihen osaamiseen. Sitähän me täällä Suomessa tarvitaan. Ja se osaaminen pitää tavalla tai toisella saada näkyville myöskin näissä rekistereissä, ettei ihmisen tarvitse käyttää aikaa sellaiseen, minkä hän jo osaa. Se on sitä tunnustamista ja tunnistamista, ja näiden aikaisempien koulutusten ja kurssien pitää näkyä rekistereissä. Siksi on hyvä näin, että digitalisaatiota kehitetään myös rekistereissä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

19.01 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan tuoda yhden epäkohdan esille laista taiteen perusopetuksesta. Tilanne on sellainen, että tänä vuonna astui voimaan laki taiteen perusopetuksesta, joka koskee myöskin hyvinkin pieniä perusopetusta antavia taiteen yksiköitä, jopa sellaisia, joissa on yksi yrittäjä tehnyt vuosikymmeniä työtä. Nyt tuli sellainen määräys, että tämmöiset pienetkin yksiköt on otettava huomioon sillä tavalla, että niillä on oltava ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut rehtori. Tämä on aiheuttanut sen, että hyvin monet näistä pienistä yksiköistä ovat joutuneet lopettamaan, koska kulukate ei yksinkertaisesti kestä palkata ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanutta rehtoria, vaikka ne ovat tähän asti pystyneet toimimaan vuosikymmeniä ihan esimerkiksi kaupungin ohjauksella ja määräyksillä, että on noudatettu lakia taiteen perusopetuksesta. Tällainen epäkohta jäi kyllä tähän nyt voimaan, ikävä kyllä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 112/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 160/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.